

زمان و ناکامی سیاسی ...

محرمهدها حوسن

پـشانگهـی نـودهـو هـتـی کـتـبی هـولـر سـرهـای ئهـوهـی ژوانگهـیهـکی بهـیهـکـه یـشتـنی خوـنـهر و کـتـب و خوـنـهر و نووسـهران و نووسـهران و کـتـب و نووسـهران لهـ نـوان خـیـانـدا، بازایـکی شـنبـیری و کولتـووره جوداگانـه، پـشانگهـی هـولـر خـهریکه وهـک دایـکی شـنبـیری و نـهریتـکی کولتـووری لهـ نـوماندا دهـچـهـسـپـ. من ناچمه سـر لایهـنه ئابووری و هـهـسـهـنگانـدنه بازایـیه بزنیسیهـکـی بهـقهـد ئهـوهـی هـهرچـنـک و هـهرچیهـک بـ ئهـم دیارده شـنبـیری ئهـر نییه وهـک جهـژنـک بـ کـتـب و نووسـهران و خوـنـهران دهـرکهـوتـوه و دهـردهـکهـو.

شـانـه لهـو بووم، نزیکهـی (20) کـتـبـم کـی، لهـ بابـهـتی سایکـلـژی و ئهـدهـبی و فـهـلسـهـفی و زمان، دوو کـتـبی زـر گرنگم لهـ بواری زمان و سیاسهـتی زمان و بایهـخی زمان وهـک توخمـکی بنچینهـیی لهـ پـکهـنـانی نهـتهـوه و گـهـل و دهـو هـت و هـهر قهـوارهـیهـکی دیکهـی سیاسـی و کـمـهـایهـتی دـزینـهـوه.

زمان هـهر بهـتهـنها بواری بابـهـتـکی لینگویستیک و فیلـلـژی و کـمـهـایهـتی نییه، بهـقهـد ئهـوهـی بهـ بابـهـتـکی زـر سایکـلـژی و دواتر سیاسـی و نهـتهـوهـیی دهـزانـر، هـیچ شـچـه و شـبـازـکی دهـروونی خـی لهـ بایهـخی زمان نهـ لای تاـک و نهـ لای خـزان و نهـ لای کـمـهـگـه و نهـ لای نهـتهـوه و دهـو هـت نهـدزیوهـتهـوه، زمان بابـهـتـکی هـهره لهـ پـشی دهـروونزانییه، هـهر لهـ دهـروونشیکارییهـوه تاوهـکو دوا میتـد که سایکـلـژیای گهـشهـسـهـندنه (داریونیزمی دهـروونی) و لهـ گهـشـیدا پـزـتـیف سایکـلـژی، سایکـلـژیای بهـر لهـ هایدگـهر زمانـی بهـ (ماـی و جـوود) زانیوه، سیگمـند فـید بهـ میتـدی بهـدوایهـکـداچوونی وشهـکان Word association دهـچووه نـو قوـایـی نهـستی تاـک و مـژووی ژیاـنی دهـروونی ئهـو، ئهـم میتـده لهـ شـچـهـی زمانـهـوه کاری خـی دهـکات و شـبـبـونهـوهـشی بـ تاریکایـی نهـست که ئهـمبارـکی پـاوپـای زانیارییه شاردراوه و چهـپاوهـکانه هـهر چوونه نـو زمان و دـزینـهـوهـی نهـزانراوهـکانـی هـهـ.

ژان پیاژ بـ گهـشهـی مهـعریفی لای مندا و قـناغهـکانـی سهـرووتردا زمانـی وهـک بونیادـکی هـهره چالاکی نهـخشه مهـعریفیهـکانـی مرـقـ دهـزانـی، لای ئهـو زمان بهـستراوهـی ناسین و زانینه، لهـ ئـبـیستیمـلـژیایکـهـی خـیدا که ناوی "پـکهـتهـیی" لـناوه پیت و

وشه کانی زمانن ورده ورده ده بن به بونیاده مه عریفیه کان و زه خیره زانینی مرځ به ره و هه ځکشان ده بن.

دواتر لای جاک لاکان زمان ج ځگه ی نه ست ده گرځ ته وه و به ته و او ی مرځ له نه و زماندا هه ځده سوو ځت و هر له نه و نه ویشدا گه شه ده کات و ده ناسر ځت، زمان سیستم ځکی ئا ځځزی سیمبولیکه و به وریایه کی ز ځره وه له و ځدا و ځنه جودا کانی له هه ځو ځست و زه مه ن و ځ ناغه جودا کان پار ځزراون و له هه لی جیا جیا شدا ده رده که ونه وه.

زمان نه گر که ره سته ی بونیاتنای مرځ یا تاک ب و ده رکه وتی بهر خور دی به رده و امی تاک و ک ځمه ب له گه ځ شو ځن له زه مه نی جیا جیا دا و هم زه مه نه کان و هه می ش شو ځنه کان له ځ ووی تای به تمه ندیه جودا کانی نه وانیاندا له یه کتر نه چن، چن چنی زمان له هاوک ځشه ی درووستکردنی مرځ و پ ځگه یان ندیدا وه لاه ده نر ځت؟، بایه خی زمان هر به ته نها له مافه کولتووریه سهره تایه کان کورت ناکر ځته وه به قه د نه وه ی وه ځ ئامازه م ب کرد له بونیادی سایک ځ ل ځژی و س ځ سی ځ ل ځژی تاک و گروپ و ک ځمه ځگه کانداه ب ځته بنه ما یا بنچینه ی یه که م له نه وان دوو بنه مای تر که م ځژووی هاوبه ش و خاکی هاوبه ش.

م ځژوو له بابه تی نه ته وه یا گل یا ک ځمه ځگه دا ځه ه ندی زه مه نمان ب ده رده خا که لای خ ځیه وه نو ځنه رایه تی جوله و چالاکیه کانی تاکه کان ده کات و کولتوور به ره مد ځن، خاکیش ځه ه ندی شو ځن ده ستنیشان ده کات و ده ب ځته نه و ژینگه یه ی کولتوور له و ځدا ده چ ځنر ځت و پ ځبه پ ځ به خزمه تکردن و ئاودانی نه شونما ده کات.

کولتوور وه ځه ه ندی زه مه ن و خاکیش وه ځه ه ندی شو ځن له کارل ځکی نه وانیاندا زمان ځکی تایبه ت به خ ځیان د ځننه ئارا له هر نه ته وه و ک ځمه ځگه یه کدا زمانی دایک یا زمانی ځه سه نی پ ځده ځن، به ب ځ زمان هم کارل ځکه له نه وان زه مه ن و شو ځن وونادات، چون نه زه مه ن ب ځ زمان م ځژوو ده نوو س ځته وه و نه شو ځنیش ب ځ زمان ده ب ځ به و ځنه ی جودا جودا و له زه ین و ه ځشی تاکه کانداه چه سپ ځن.

زمانی هر نه ته وه و ک ځمه ځگه یه ک کولتووره که یه تی، به خ ځو نه کردنی زمان به ه ځا کردنی کولتووره ب ځ نه وه ی بب به نه چیر ځکی سانا ب کولتووره به ه ځزه کانی ده ورو به ری، زمان سه رمایه یه کی سیمبولیکی کولتووریه و نه ته وه و ک ځمه ځه ئیتنیکیه کان له ځ ځگه ی هر سیمبول ځکه وه و ځنه یه کی خست ځته سه ر هم کولتووره، ه ځما و ئامازه کانی کولتوور له ده ره وه ی جوگرافیای خ ځیا نه وه نه ها توون، نه گر ها تبیش سانا ده ناسر ځنه وه، به یه که گه یشتنی کولتووره کان ده ب ځ به سیاسه ت ځکی زمانناسانه و زمانزنانه به ځ ځوه بچ ځ و هاوسه نگی

له په یوه نډیه دیل ماتیکیه کانی نـوان نـوه نده سیاسیه کان بپارـز، نه پاراستنی هاوسه نگی شکست و پاشه کشه یه کی کولتووریه کولتوور کی بـهـز به رانبهر بهـزـك ده یگر ته بهر.

نه نرخاندنی زمانه کوردی و به که مناسینی له به رانبهر هر زمانه کی دیکه دنیا به تایبته زمانه ئینگلیزی که له دامه زراوه کانی په روه رده و خو نندنی با ی ئم هر مه به د به خت و به سته زمانه ی خـمان زهق بـته وه، که وتنه ته یه کی کوشنده یه و کاره کتیره بهر پر سه کانی نـو ئم دوو ئـرگانه وهك دوو ئـرگانی دژ به رانبهر زمانه کوردی که وتوونه ته کار و به بـیار و ئـنمای که یه گایی زمانه ئینگلیزی اده گه یه نن و زمانه ی خـمان که نزیکه 30 ملیـن کهس پی ده دوـن به شایانی به کارهـنـانی ئه کادیمی نازانن.

استه زمانه کوردی ستانداریزه نه کراوه و هیچ هه وـکی سیاسیش لهو سیاسیه ناکامـانه نابینر بـ ئه وه ی وهك توخمـکی بنه ما له پـکها تنی ستاتوویه کی باوه پـکراوی نـوده وـه تی دهر بخـ، بهـام کوردی زمانه کی بهرگریکار بووه له مانه وه ی خـی و تاوه کو ئـستا به بـ بوونی قهواره ی سیاسی هر له نـو قهواره و جوگرافیای ئه تنیکی خـماندا ماوه ته وه و نه که وتووه.

زمانه ییندوو و بهر قهراری وه ها نهك توانای ئه وه ی نییه ها وـ بـ له گه پهره سه ندنه کانی ئه مـ، بهـکو توانای هرچی ورده کاری ئه کادیمی و توـژینه وه ی له بواره هره هه ستیار و زانستیه کان هه یه، من ئه گهر كـشه یه له كـمه گه کی خـمدا و ویدا بـت و له هرچی دنیا هه یه شتی وا دهر نه که وتبـ چ پـویستم به چوارچـوه یه کی تیـریه دـکی له م كـشه یه تیا نییه بیخه مه وـو؟ كـشه یه کی كـمه یه تی ئه گهر ته نها لای خـمان دهر که وتبـ چ پـویستم به پـوه ره خـرئا وایه کانه بـ ئه وه ی دیارده یه کی کوردیم بـ بپـون؟..... تاد.

زمانه کان هه موویان پـیانه له وشه و هر وشه ش نوـنهری شتـکه له جوگرافیای بوونی ئه و شتانه دا، ئه گهر له ووی زانستی و ته کنـلـژیشه وه نه یتوانیبـ هیچی بخاته سر مانای ئه وه نییه بيمـنیت و بیخه یته یزی زمانه مردوو ه کانه وه، مردنی زمان له نه نجامی دـانه کولتووریه کانه وه دـته ئارا و کولتووری کوردی ئه گهر چی نوـنهرایه تی سایكـلـژیه تـکی نه ته وه یی ده سته پاچه ده کات و نه یتوانیوه بچـته نـو هزرینی زانستی و گه شه ی ته کنیکی و عه قلانییه وه و تاوه کو ئـستا هـفتاره هـچوونی و سـزداریه کانمان بـ ده نووسـته وه، بهـام ئه و دـخه ئیجازه به هیچ کهس و گروپـك نادا وهك چـن له ووی سیاسیه وه سهر به خـی خـیان له ده ست دا،

کولتووریش بکهن به قوربانى شکسته سیاسى و دیبل ماتیکیه کانیان.

زمانى کوردی پهرته وازهیه و به باش به پوه نه بردنى سیاسى و کمه ایه تی و ململانیه گرووپگهل و ناوچه گهریه وه نیشانه کانی شکست و چکدادان و شپوونه وهی به ره وهه دیر به ئاشکرا له وه ده رکه وتووه، کلکایه تی سیاسى به نپوه نده سیاسیه زله زه کان کلکایه تی کولتووریشی به ئه وان له که وت ته وه و به خرایى و زلزله کان زمانمان ده به نه وه نپوه ده ممان و ورده ورده ده یب.

ئه وهی سهیره ئه وهیه زمانى کوردی له ده ستوورى عیراقیدا که باشتیرینى خراپه کانی ناوچه که مانه وهك هسمى چه سپیوه و م رککى ده ستوورى و سیاسیانیه له سهر ئاستى دنیا پپوه لکاوه، که چی کاراکتیره حزبیه کوردیه کان به گه انه وه به سهر سایک له ژیاى ه زگه رى و ما باتیه خیان ئه و زمانه ته نها له ئاستى جل و بهرگ و نمایش خدادان و نه ریتیان ده بینن و ئه و مانایه یان نه داوه تپ توانای جو ه و پشکنینى له هه رچی بواری ژیا ندا هه به.

• ئه م باب ته له زنجیره ی باب ته کانی سهر زمان و بایه خى زمانه له ده رکه وتنى کولتووریدا.